

PO ODOBRTVI PARIŠKIH SPORAZUMOV

Ali more vzhod živeti v miru z zapadom?**Kaj prinaša l. 1955? - Moralni zakon - temelj resničnega miru**

Konec leta 1954 in pričetek 1955 sta v znamenju povečane napetosti med Sovjetsko zvezo in Združenimi državami. Vzrok je Zapadna Nemčija, katero nameravajo sprejeti v zahodno politično in vojaško skupnost ter jo zopet oborožiti.

Ta sklep do danes niso še izvršili, ker ga vsi zapadni parlamenti niso še odobrili. Zadnji, ki so pred novim letom sklep potrdili, so bili Francozi, a še to ni šlo zlahka. Mendès-France je moral napeti vse sile in v borbi založiti do kraja izredne sposobnosti svojega duha, da je zmagal. Zanj je glasovalo 287, proti 260 poslancev. Večina 27 glasov ni velika, a v danem položaju mora biti Mendès-France tudi z njo zadovoljen.

Francoskemu ljudstvu gre namreč težko v glavo, da bi ono samo pomagalo oborožiti nemške sosedce. V 70 letih so nemške armade trikrat vdrle v Francijo. Bismarck je leta 1870 zasedel Pariz in нареkoval Franciji v Versaillesu mirovne pogoje. Viljem II. je l. 1914 spet preplaval s svojimi vojskami francosko zemljo. Hitlerjev napad na Francijo v drugi svetovni vojni je še v živem spominu francoskega ljudstva. Nemci so spet zasedli Pariz in postali neomejeni gospodarji dežele.

Strah pred oboroženimi silami Nemčije je zlezel Francozom globoko v kosti. Ta strah je skozi desetletja dajal pečat zunanji politiki Francije. Navadnemu francoskemu človeku je zato težko raztolmačiti, zakaj je treba Nemcem dovoliti, da sedaj zopet pridejo do svoje armade.

Bolj razumljiva in pametna se mu mora zdeti zahteva Sovjetske Rusije, naj ostane Nemčija stalno razorožena. Spremeni naj se v nevtralnno državo, v nekako veliko Svico. Edino tako je mogoče preprečiti obnovo nemškega militarizma, ki je prinesel že toliko gorja sosedom, Evropi in vsemu človeštvu.

MALENKOV IN VOROŠILOV GROZITA

Ce naj bi o oborožitvi Nemčije imelo odločiti ljudsko glasovanje, bi bil Mendès-France ostal v manjšini.

To ljudsko razpoloženje so komunisti dobro poznali in politično izkoristili. V vsch krajinah Francije so zbirali podpise zoper pristop Nemčije v Zapadnoevropsko zvezo ter pošiljali nešteta odposlanstva protestirat v Pariz. Množice so cele dneve oblegale dohode k parlamentu in Mendès-France je moral držati v bližini celo oklepne oddelke vojaštva, da bi zadušili morebitne nemire. Kravah nemirov k sreči ni bilo, le poslanci bi se bili po glasovanju skoraj stepli.

Tako je Mendès-France zmagal, a dokončno veljavnega uspeha vendar ni še dosegel,

ker mora pariške sporazume sedaj odobriti še francoski senat. Neprijetna presenečenja so še vedno mogoča.

Sovjetska diplomacija skuša to dobo negotovosti izkoristiti, upajoč, da se ji bo kljub vsemu posrečilo preprečiti v poslednjem trenutku oborožitev Nemčije.

Malenkov je na Novo leto priobčil v Ameriki razgovor, v katerem se zavzema za prijateljsko sodelovanje z Združenimi državami, a dodaja bistven pogoj: nemški militarizem se za nobeno ceno ne sme obnoviti.

Za Malenkovom se je oglasil državni poglavar Sovjetske Rusije maršal Vorošilov. V primeru zopetne oborožitve Nemčije — je rekel — Sovjetska Rusija in njeni zavezniki ne bodo sami, kajti na njihovo stran bo stopila Kitajska z vso svojo vojaško silo.

Ustanovila bi se torej, kakor je bilo 2. decembra v Moskvi že sklenjeno, mogočna vojaška zveza, ki bi obsegala dežele od Prage do Pekinga, od osrčja srednje Evrope do Tihega oceana v daljni Aziji. To bi bilo najsilnejše vojaško zavezništvo, kar jih pozna svetovna zgodovina.

KJE JE VZROK MEDNARODNE NAPETOSTI?

Zahodne države so kljub tem grožnjam čvrsto odločene sprejeti Nemčijo v Zapadnoevropsko zvezo in jo oborožiti.

Zakaj? Ker menijo, da je to neobhodno potrebno za njihovo varnost. Edino če bo zapad močan in enoten, ga bo Sovjetska zveza upoštevala in se z njim na pameten način sporazumela. Pred šibkostjo — je rekel te dni avstrijski kanceler Raab — komunisti nimajo spoštovanja.

Vzrok sedanji mednarodni krizi je po mišljenju italijanskega zunanjega ministra Martina v tem, da so se po končani vojni zahodni zavezniki razorožili, Sovjetska zveza pa obdržala in izpopolnila svoje vojaške sile.

Z njihovo pomočjo si je podvrgla Poljsko, Češkoslovaško, vzhodno Nemčijo, Ogrsko, Romunijo in Bolgarijo ter postala tako gospodarica vzhodne Evrope in velikega dela Balkana. Zavoljo svoje vojaške premoči je izvajala velike uspehe tudi v Aziji.

Moskva — pravijo zahodnjaki — trdi, da smo mi tisti, ki pripravljamo novo vojno zoper Sovjetsko zvezo, toda številke govore drugače. Ob koncu l. 1952, ko je bila Atlantska zveza že v polnem razmahu, je Moskva z zavezniki bila še zmerom v veliki vojaški premoči nad zapadom. Rusi so imeli 120 divizij pehote, 55 oklopnih divizij, ki so jih deloma lahko prevažali tudi z letali, 20 tisoč bombnikov in lovcev, 10 križark in 300 podmornic. Razen tega jim je bilo na voljo 60 poljskih, čeških, romunskih, ogrskih in

bolgarskih ter povrh 58 kitajskih divizij.

Moskva je imela torej na razpolago silno vojsko 295 divizij, Atlantska zveza pa tedaj le 25 in do kraja 1954 bi jih bila morala opremiti in izvežbati še 25. Bojnih letal je imel zapad tedaj le 4000.

In četudi bo Nemčija sedaj stopila v Zapadnoevropsko zvezo, se bo vojaška moč zahodnjakov pomnožila samo za 12 nemških divizij. Se vedno bo Moskva vojaško visoko nadkriljevala ves ostali svet! In preden se Nemčija more oborožiti, bo minilo najmanj poldrugo leto. Zgraditi mora nova letalstva in nove vojašnice in priučiti moštvo modernemu orožju.

Kako more Moskva spričo tega trditi, da jo zapad vojaško ogroža?

POGLEDI V NOVO LETO

Oborožitev Nemčije je nujno potrebna, da se vsaj nekoliko izravnajo ogromne neenakosti v vojaški moči zahoda in komunističnega vzhoda. Sicer bo Rusija s svojo vojaško močjo toliko časa prisiljevala zapadni svet na popuščanja, dokler ne postane mednarodni položaj zares neznosen in nova vojna neizbežna.

Razume se, da je Moskva za take razloge gluha. V novi nemški vojski vidi le veliko nevarnost in zoper njo grozi organizirati vse komunistične države na svetu od reke Labe do Tihega oceana.

Kaj bo iz tega nastalo? Ali grozi človeštvu nova, še strašnejša vojna, kot je bila zadnja?

Mi v to ne verjamemo. Nove vojne ne želimo niti na zapadu niti v Sovjetski zvezi, ker se zavedajo, da so ljudske množice neizprosno sovražne zopetnemu prelivanju krvi. Stalinski nasledniki imajo vrhu tega vse polno drugih skrbi: preurediti hočejo gospodarsko in politično življenje svoje ogromne države in utrditi položaj nove vladavine v ljudstvu. Na to meri vsa njihova dosedanja politika.

Zato je bilo leto 1954 doba splošnega mednarodnega pomirjenja. Moskva je izboljšala svoje razmerje do velikega števila držav v svetu in znatno pripomogla, da so prenehali krvavi boji v Indokini. Sele s premirjem med Ho Ši Minhom in Francijo je pravzaprav nehala na zemlji vojna. Nove sovjetske politike tudi oborožitev Nemčije ne more zaustaviti, kajti mednarodno pomirjenje je v stvarnem in nujnem interesu Sovjetske zveze.

Isto potrebo po miru čutijo tudi na zapadu. Velika Britanija se je l. 1954 pobotala z Egiptom ter mu prepustila Sueški prekop

(Nadaljevanje na 3. strani)

NOVICE Z VSEGA SVETA

EISENHOWERJEVE TEŽAVE

Na svete tri kralje se je sestala ameriška Narodna skupščina (Kongres), sestojeca iz poslanske zbornice in senata. Značilno je, da ima sedaj v obeh demokratska opozicija večino.

Kako naj vlada Eisenhower, če je njegova republikanska stranka povsod v manjšini? V zunanji politiki ne bo imel težav, ker se tu obe stranki v bistvu strinjata. Ena in druga hoče oborožiti Nemčijo ter začeti zatem pogajanja s Sovjetsko zvezo. Obe menita, da se je vojna nevarnost oddaljila ter bo treba v bodoče tekmovati s komunisti predvsem na gospodarskem področju. Zato naj Amerika širokopotezno podpre in tako pridobi zase zaostale narode v Aziji in šibkejše dežele v Evropi.

Prave težave bo imel Eisenhower samo v notranji politiki, kjer se bo v nekaterih vprašanjih lahko celo bolj zanesel na opozicijo kot na republikance. To velja zlasti za zakonodajo v korist delavstva. Povišati hoče n. pr. minimalne delavske plače od 75 na 90 centov na uro, to je od približno 470 na 560 lir.

Za take in podobne predloge bodo demokratski zmerom glasovali.

KAJ JE Z DJILASOM IN DEDIJEROM?

Po napadih na jugoslovansko vlado, ki sta jih objavila v inozemskem tisku, ju je zaslišal preiskovalni sodnik. Proti njima so uvedli postopek, a oba sta na svobodi in Djilas je rekel, da je bil sodnik z njim zelo prijazen.

Angleški in ameriški novinarji v Indiji so bili zelo radovedni, kaj misli o celi stvari Tito. Zato so se na vse načine trudili, da bi dobili od njega kako izjavo, pa je bilo zaman. Namesto Tita je odgovoril zunanji minister Popović, ki je v njegovem spremstvu. Tito — je dejal Popović — ne mara dajati izjav, ker bi jih svet lahko krivo tolmačil. Zadeva je nastala med Titovo odsotnostjo iz Jugoslavije. »Obtožbe zoper Djilasa in Dedijsa so sestavili, ne da bi bili prej vprašani za nasvet maršala«.

Stvar bodo r zčistili sodniki.

ZAPRAVLJENE MILIJARDE

Ko je stara petrolejska ladja plula skozi Suez, je butnila v železniški most ter zamašila ozek prekop. Na obeh straneh se je nabralo 200 potniških in tovornih parnikov, ki niso mogli ne nazaj ne naprej. Nad 6000 potnikov je bilo prisiljeno pasti zijala po tamkajšnjih pristaniščih. Vse te je bilo treba brezplačno hraniti, povrhu plačevati uslužbenec, zgubljati dragoceni čas.

Izračunali so, da je dan zamude stal vsako ladjo povprečno 3 milijone lir, vseh 200 torej 600 milijonov dnevno. Ker je bil prekop zamašen 4 dni, znaša celotna zguba 2 milijardi 400 milijonov.

Koliko škodo lahko povzroči površnost in lahkomišelnost enega samega krmarja!

BRALCEM!

Ker na sv. tri kralje tiskarna ni delala, je ta številka Novega lista izšla en dan kasneje. Prosimo, da nam ne zamerite.

MENDES-FRANCE OBIŠČE ITALIJO

Te dni se pripelje načelnik francoske vlade z avtomobilom v Rim. Obiskal bo papeža in predstavnika republike ter pričel nato politične razgovore z italijanskimi državniki.

Razčistiti hoče odnose z Italijo, da bi tudi tu imel prijatelje in zaveznike. Med drugim namerava urediti položaj italijanske manjšine v Tuniziji ter povabiti poleg Nemčije še Italijo, naj pomaga gospodarsko izkoriščati naravna bogastva francoske Afrike.

Komunisti pripravljajo baje demonstracije proti Mendès-Franceu. Proti revežu so demonstrirali v Parizu, sedaj naj bi pa še v Rimu. Toda mož se zastran tega k sreči preveč ne razburja.

HOJA IN SNEG

Navaden pešec prehodi po ravnem en kilometer v 10 minutah. Če leži na cesti 10 cm snega, potrebuje za isto razdaljo 20 minut in njegovo telo trikrat več napora. Pri 40 cm debelem snegu prehodiš isto pot v 35 minutah ter potrošiš toliko moči kot za 10 km dolgo cesto.

STROGI ZAKONI

V Saudski Arabiji je v veljavi zakon, po katerem kaznujejo tatove na ta način, da jim odsekajo eno roko. Tako določa in predpisuje koran, sveto pismo mohamedancev.

Te dni je šel po svetu glas, da nameravajo sedaj ta zakon odpraviti. Svetovalci kralja Sauda so ogorčeno izjavili, da to ni res. Zakon ostane v polni moči.

ADENAUERJEV ROJSTNI DAN

Nemški kancler Konrad Adenauer je večraj dopolnil 79. leto starosti. Mož je krepak in borben tako, da užuga igraje cele trume mladeničev.

Za rojstni dan so mu darovali vse mogoče reči: med drugim zaboje renskega vina, kokoši, jajca in tudi steklenice izbranega mleka. Hodniki vladne palače so bili natrpani rož, voščilcev je pa bilo toliko, da jim je 3 ure in pol stiskal roke. Zjutraj je bil pri maši, ki jo je daroval sin Pavel. Adenauer ima 7 otrok in 13 vnukov.

Med darovi ga je najmanj navdušilo mleko, kajti državnik ljubi mnogo bolj renska vina, žganje in konjak. Nihče ga ni še videl piti mleka. Pravijo, da ga je zadnjič pil na materinih prsih.

NOVOLETNO DARILO

Ker je nemški diplomat v Londonu Oskar Schlitter bil odsoten, je namesto njega sprejemala novoletne nemške goste njegova lepa žena. Imela je tudi govor, kjer ji je neprevidno ušlo, da je žalostno obhajati praznike »v tuji, sovražni zemlji«.

Besede so prišle v časnike in mož je moral odstopiti. Lepo mu je skuhalo za Novo leto.

PRIMORSKI DNEVNIK

je, kakor beremo, z novim letom prenehal biti glasilo Osvobodilne fronte za Tržaško ozemlje. V bodoče hoče biti »neodvisno politično glasilo naprednih tržaških Slovencev«.

Dnevnik bi po tem ne bil več tolmač ene stranke. Kako se bo to izkazalo, bomo spoznali iz njegovega pisanja.

SNEG IN MRAZ

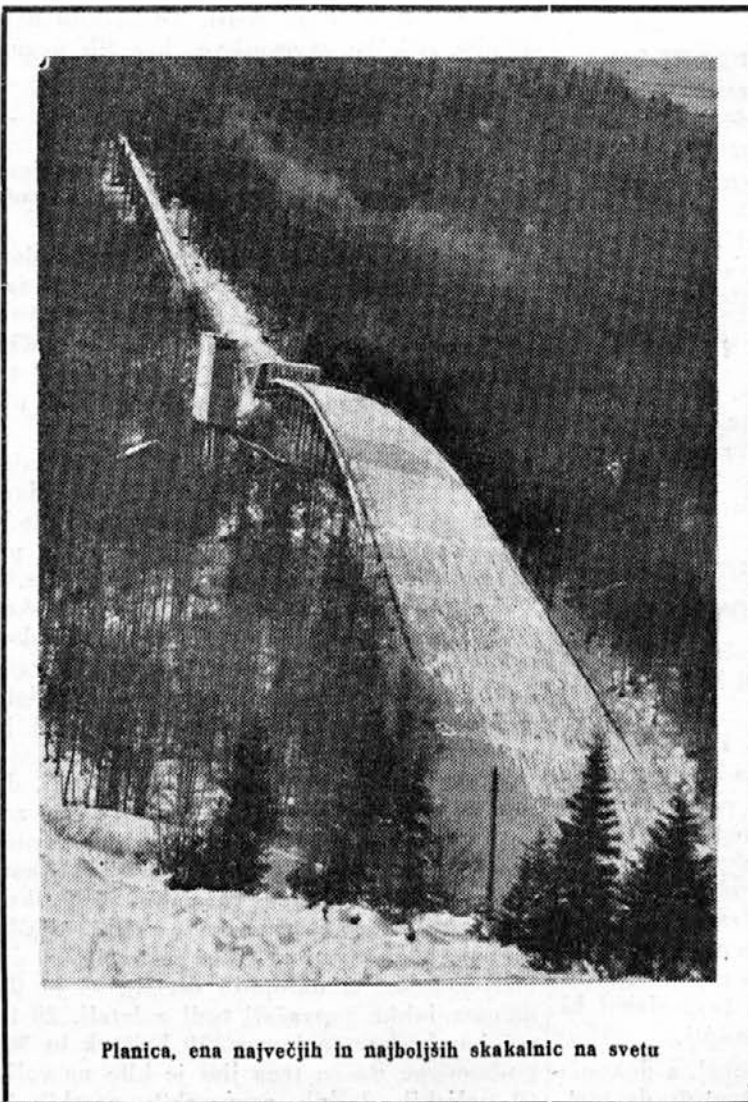
Do pred kratkim so mnogi menili, da bo Italija imela v splošnem milo zimo. Božič so na primer v Liguriji praznovali med cvetočimi mandeljni in poedinci so se kopali v morju.

Na Novo leto je pa temperatura naenkrat padla kar za 10 stopinj, začelo je rahlo snežiti in nato je potegnila ostra burja in zadrževala z brzino 95 kilometrov na uro ter vse cvetje pomorila. Vršina morja je bila tako vzburkana in divja, da ladje ves dan niso mogle v pristanišče Genove niti iz nje-ga.

Sneg je zapadel ne samo v hribih severne Italije, marveč tudi v nižavah. Bela odeja je legla na Padovo, Verono, Brescio in Torino.

Izreden mraz je zavladal posebno na Trentinskem in južnem Tirolskem. V mestu Brunecku kaže toplomer 22 stopinj pod ničlo, na gori Marmolada celo 25.

Ko sta dva mladeniča plezala v nedeljo na planino Monte Rosa, ju je nenadoma zajel snežni vihar in sta si komaj otela življenje.

Planica, ena največjih in najboljših skakalnic na svetu

Ali more vzhod živeti v miru z zapadom?

(Nadaljevanje s 1. strani)

in se v velevažnem vprašanju petroleja pogodila s Perzijo ali Iranom.

Ravno tako se odnošaji med državami mirijo na evropski zemljini sami. Proti koncu l. 1954 sta se po hudih sporih spravili Italija in Jugoslavija in tik pred novim letom je francoska poslanska zbornica odobrila sprejem Nemčije v Zapadnoevropsko zvezo.

„MOST MED NASPROTNIMA BREGOVOMA“

Ta poslednji dogodek je za Evropo najvažnejši. Nasprotje med Nemčijo in Francijo je izzvalo v enem pokolenju že dve svetovni vojni in potopilo človeštvo v morje trpljenja. Če se ta sovražna naroda trajno sporazumeta ter postaneta prijatelja in zaveznika, bo s tem pogašeno doslej najnevarnejše žarišče vojne v Evropi.

In to je ravno najvišji smoter Mendès-Franceove politike. Da bi ga dosegel, je tvegaval vse: svojo priljubljenost pri francoskem ljudstvu in obstanek svoje vlade. Odtrgati je moral svoje misli od žalostne in še žive preteklosti ter pogumno upreti pogled v bodočnost obeh narodov.

Miroljubni svet želi, da bi Mendès-France uspel, ravno tako pa, da bi človeštvo bila prihranjena vojna med komunističnim vzhodom in zapadno demokracijo.

V svoji ravnokar objavljeni poslanici na

krščanski svet je Pij XII. izrazil isto željo. Papež vošči vsej družini narodov, da bi se nanjo razlila »reka miru« ter razpel med nasprotnima obalama čvrst most sprave.

Mednarodna napetost je po njegovem pustila, vendar sožitje med protivnima taboroma temelji danes na žalost samo »na strahu«. Vsaka od »obeh skupin trpi drugo, ker noče sama poginiti«. Vsaka se boji grozotnih učinkov in posledic sodobnega atomskega orožja.

To pa ni pravi in resnični mir. Trajen mir sloni na pravičnem redu v človeški družbi. Odvisen je v prvi vrsti od dobre volje in od vesti odgovornih in odločujočih državnikov.

In v tej točki mora ne le kristjan, marveč vsak pošten človek dati Piju XII. prav. Vse dotlej, dokler bodo na svetu državniki, ki zaradi političnih računov pošiljajo z največjo lahkoto v smrt tisoče in milijone sodržavljanov, človeštvo ne bo moglo varno živeti.

Šele tedaj, ko se bodo voditelji narodov čutili za usodo prebivalcev in družin, katerim vladajo, osebno odgovorni, lahko zavlada v svetu resničen mir. Trajen mir sloni na vestnosti ljudi, to se pravi na moralnih zakonih, ki niso odvisni od dobre ali slabe volje oblastnikov, temveč veljajo večno in za vse ljudi enako. To so krščanski in obenem resnično človeški pogoji pravega miru med posamezniki, med narodi in državami.

postava je letela proti gledalcem. V poslednjem trenutku se je k sreči ulovila ob rob galerije.

Kaj je bilo? Dvanajstleten deček je hotel brezplačno gledati predstavo in splezal zato na streho, ki se je pod njim ulomila. Brž ko so ga oprostili, jo je mladi zastojkar bliskovito odkuril.

RAZMERE V ITALIJI IN NA TRŽAŠKEM

V laški republiki, ki šteje 47 milijonov 700 tisoč ljudi, se nad polovico državljanov bavi s kmetijstvom ter živi v trgih, vaseh in na samotnih naseljih. Na Tržaškem bivajo pa samo 3 odstotki prebivalstva na kmetih.

Kolika razlika v družabnem sestavu!

ITALIJANSKA DESETLETKA

Italija nima dveh milijonov brezposelnih, kakor običajno pišejo, ampak le en milijon in pol. Med te ni mogoče šteti otrok, starcev in gospodinj, za katere skrbe zaposleni svoji. V severni Italiji, kjer je tudi mnogo žensk v službah, vzdržuje ena nameščena oseba eno nezaposleno, v Siciliji pa mora dve.

Toda prebivalstvo se naglo množi, dorasčajoča mladina najde vse težje in težje kruha. Šele tedaj, ko bo država zagotovila vsem delazmožnim stalen zaslužek, bo stala na trdnih nogah. Minister Vanoni je pripravil v ta namen poseben načrt, po katerem naj bi se narodni dohodek Italije s pomočjo novih in izpopolnjenih podjetij povečal v 10 letih za 64 odstotkov. Letni dohodek znaša danes približno 11 tisoč milijard lir, po desetletki bi se zvišal na 18 tisoč milijard.

Če bo potrošnja prebivalstva v tem času rasla bolj počasi kakor novi dohodki, bo l. 1965 brezposelnost v Italiji popolnoma odpravljena.

NADVOJVODA EVGEN

V Meranu na južnem Tirolskem je umrl v 92. letu starosti bratranec pokojnega cesarja Franca Jožefa nadvojvoda Evgen. Starejši ljudje se ga spominjajo iz časa prve svetovne vojne, ko je v naših krajih poveljeval avstrijskim armadam v 12 bitkah ob Soči.

LJUBITELJU MLEKA

Ameriški živinorejci so se na Silvestrovo na poseben način spomnili Mendès-Francea. Čez ocean so mu poslali na letalu 48 litrov mleka: iz vsake zvezne države po eno steklenico. Toda ko je lepa, 18-letna mlekarica prispela v Pariz, Mendès-Francea ni našla. Mož ima pač druge skrbi po glavi... Bila je razočarana.

Naposled se je spomnil, pohitel v predsedništvo vlade in se ji zahvalil. Domov je odnesla 48 steklenic francoskega šampanjca, za vsakega guvernerja eno.

CHURCHILLU SE PODIRA STREHA

Angleški ministrski predsedniki prebivajo že 200 let v enem in istem poslopju: št. 10, Downing Street. V zadnji vojni je v bližini padla težka bomba in hišo močno pretresla. Zato se bo moral Churchill začasno seliti drugam. Hiša bo v enem letu popravljena.

ZJUTRAJ SE NISO ZBUDILI

V soboto sta mlada zakonca Sormani iz mesta Varese zaspala z 1-letno hčerko pri odprti plinski peči. Ponoči je začel uhajati plin in družina se ni več zbudila. Vse tri so naši mrtve in vsa družina je propadla.

NOVICE

2000 AVTOMOBILOV V SNEGU

V nekaterih državah Amerike je zapadlo toliko snega, da je bil ponekod prekinjen ves promet.

Najhujše je bilo v Texasu. Na cestah je obtičalo nad 2000 avtomobilov. Policija in vojaštvo sta nosila potnikom odeje in hrano, ker je njihovo bivanje v avtomobilih trajalo čez noč.

BOGAT PLEN

Na švicarski meji so cariniki ustavili avtomobil, na katerem so našli nad 500 kg srebra in 277 ur z zlatimi zapestnicami. Čez mejo so torej hoteli stihotapiti kar celo zlatarsko trgovino.

ZBOR KARDINALOV

Sedaj ko se papeževo zdravje vidno boljša, se čujejo spet glasovi, da bo Pij XII. prihodnji mesec uvedel neke važne spremembe v vrhovnem vodstvu Cerkve ter imenoval nove kardinale.

Po predpisih bi jih moralo biti največ 70, a danes jih je le 64. Med njimi je Italijanov slaba tretjina. Inozemci bi lahko izvolili za papeža neitalijana, kar se že nekaj stoletij ni zgodilo.

Najvažnejša pravica kardinalov je, da volijo papeža, druge oblasti inozemci nimajo, kajti dejansko vodstvo Cerkve je v rokah kardinalov v Vatikanu. Tu živi pa samo en tujec, in sicer Francoz Tisserant.

GOSPODARSTVO RUSIJE

Da bi si pridobili naklonjenost prebivalstva, so Stalinovi nasledniki sklenili naredi-

ti dve stvari: streti vsemogočnost tajne policije in povečati proizvodnjo ljudskih potrebščin.

Kakor v vseh komunističnih državah so tudi v Rusiji posvečali prvo skrb težki industriji in vse drugo zanemarili. Ljudje niso imeli dovolj obleke in hrane, kmetje so neradi delali, ker za svoje pridelke niso prejeli, kar jim gre.

Malenkov je obljubil, da bo v 2 do 3 letih razmere temeljito spremenil. Ukazal je graditi številne tovarne tekstila in drugih predmetov vsakdanje potrošnje ter orati ledino v Sibiriji.

V prostranih in neobljudenih pokrajinah onkraj Urala ustvarjajo sedaj nova poljedelska področja. Gre za ogromne površine: letos so preorali 17 milijonov hektarov, do leta 1956 jih mislijo še 13 milijonov, vsega torej 30 milijonov. Ker so ti deviški kraji brez vasi in cest, bodo čeznje potegnili 2000 kilometrov ozkotirne železnice. Ozemlje, na katerem rastejo »tovarne žita«, je večje kakor vsa Zapadna Nemčija.

Tako prostrana in silna je ruska zemlja.

VISOKA ODŠKODNINA

Pri lanskih poskusih z ameriško vodikovo bombo je 24 japonskih ribičev zgubilo življenje, nekateri pa ostanejo za vedno poabljeni.

Te dni je Amerika morala plačati za to 2 milijona dolarjev ali 1260 milijonov lir. Ni se pogajala, temveč Japoncem kar odštela denar.

To je gosposko, a ne more vrniti življenja in zdravja ubogim žrtvam.

ZASTONJ JE HOTEL GLEDATI

Konec decembra so se obiskovalci nekega kinematografa v južnoitalijanskem mestu Andra hudo prestrašili. Sredi predstave se je ob velikem ropotu udrl strop in človeška

Dopisi v Tržaškem

BORŠT

V Novem listu se sicer bolj redko oglašamo, čeprav ga pri nas mnogi beremo. Kar homo danes napisali, so povrh nekateri listi svoj čas že objavili. Potrebno je pa isto povedati tudi v tem listu, kajti le tako bodo oblastva uvidela, da gre za splošno zahtevo in potrebo naše vasi ter tega dela dolinske občine.

Prebivalci Boršta namreč vsak dan bolj občutimo potrebo po javni telefonski govorilnici. Telefon je danes sredstvo, ki ga zahteva sodobno življenje. Mnogi ga nujno potrebujejo, da brez izgube dragocenega časa opravijo svoje posle. Saj si v današnjih razmerah človek ne more skoraj privoščiti, da za čisto navaden razgovor zgubi n. pr. pol dneva. Nekoč smo si lahko marsikaj privoščili, tudi enodnevni izlet v Trst in celo peš. Danes bi skoraj rekli, da nam čas ne dopušča niti hitre vožnje v mesto in nazaj. Veliko opravkov bi zato lahko uredili po telefonu.

Kako je ta naprava koristna, vidimo, ko moramo poklicati zdravnika ali živinozdravnika. Če bi imeli v vasi telefon, bi z dvajsetimi lirami in mnogo hitreje kakor danes imeli zdravnika v vasi.

Priporočamo zato našim občinskim svetovalcem, naj to vprašanje temeljito pretresejo in naredijo vse, kar je v njihovi moči, da dobi Boršt svojo telefonsko govorilnico.

ŠTIVAN

V ponedeljek, 3. januarja, smo spremili k večnemu počitku 79-letno Jožefo Peric. Pokojnica je bila še do nedavnega čila in zdrava ter je pridno gospodinjila možu in sinu. Pred kratkim si je zlomila nogo v kolku, zadnje dni pa jo je napadla še pljučnica. Ker je bila že v letih, ni mogla premagati bolezni. Umrla je lepo spravljena z Bogom v nedeljo zjutraj. Pokojna je bila iz Valentinčkove družine v Devinu in je s tihim in požrtvovalnim delom mnogo pripomogla, da sta si skupno z možem zgradila lepo hišo in kupila majhno posestvo. Tako sta se osvobodila graščine in postala neodvisna.

Težko prizadetemu soprogu, sinu in hčeram izrekamo iskreno sožalje! Pokojnica naj počiva v miru!

Mnogo so do sedaj že govorili o javni razsvetljavi v naši vasi. Ugotoviti moramo, da spada električna luč pri naš pod upravo Acegata, ker je tu vodovod. Prepričani pa smo, da bi bilo mnogo bolje, če bi to opravljala Selveg kakor drugod v občini. Naša lepa cerkev n. pr. je najbrž edina na Tržaškem, ki nima električne luči. Pribijemo naj, da bi jo lahko že od vsega početka imela, če bi v tistih časih vladale drugačne razmere. Tedanji »podestac« je namreč dejal župniku, da bo dal napeljati luč, če bo iz cerkve izginil slovenski jezik. Jasnó je, da je župnik ta nesramni predlog odbil. Danes lahko odkrijemo zgodovinsko ozadje, ki ne dela časti prejšnjim vsiljenim upraviteljem občine. Ze zaradi tega bi morali današnji upravniki napeljati prepotrebno luč v cerkev in tako popraviti veliko krivico, ki je bila storjena ljudstvu.

Kakor čujemo, bodo v najkrajšem času začeli z deli v notranjosti cerkve. Potem bo nastalo vprašanje, kdo naj plača stroške za pri-

ključitev h glavnemu vodu. Mnenja smo, da bi morala kriti stroške Acegat, saj izkorišča našo vodo iz Timava in ima od tega mastne dohodke. Ravno tako bi morala ustanova poskrbeti za boljšo javno razsvetljavo v vasi.

NABREŽINA

V novi šoli so v sredo razdelili revnim otrokom 100 zavojev, ki jih je za letošnji božič daroval predsednik italijanske republike. Seznam obdarovancev so sestavila šolska oblastva po lastni uvidevnosti. Slovesni izročitvi so prisostvovali mnogi oblastniki in lepo število staršev.

ŠEMPOLAJ

Božične praznike smo spravili h kraju. Imeli smo kot drugje po naši okolici lepo sončno vreme. Pevci našega cerkvenega zbora so se tudi za te božične slovesnosti kar lepo odrezali. Čas pa bi že bil, da bi slišali v cerkvi kaj novega. Saj ni prav, da se poje že trinajst let ena in ista maša. Glede drugih pesmi naj še bo, naj le ostanejo. Saj stare božične pesmi so večno lepe. Potrebno bi bilo, da bi ljudje raje hodili k vajam lepega petja. Samo malo dobre volje je treba. Pristopilo bi lahko tudi kaj novih pevcev. Saj dobrih grl v Šempolaju in okolici ne manjka! Zlasti to priporočamo mladim fantom. Naučili bi se malo not, zraven še kako pesničo in tako vzljubil lepo slovensko glasbo.

Po dolgem pričakovanju smo te dni zvedeli, da bodo v ponedeljek, 10. t. m., slovesno otvorili v naši vasi otroški vrtec.

Ko je bilo zgrajeno novo šolsko poslopje, je občinska uprava poskrbela, da so stare preuredili tako, da lahko služi vzgoji in negi naših najmlajših. S tem se je uresničila želja mater iz bivše šempolajske občine, ki niso prav rade pošiljale svojih otročičev v oddaljene Mavhinje, čeprav je občina skrbela za prevoz in potrebno spremstvo.

Kakor slišimo, bo novi otroški vrtec obiskovalo 24 otrok. Upamo, da bo ustanova skrbela za telesno in duševno rast otrok in dobro vodila prve korake naše mladine.

Prav tako nas veseli novica, da bodo v kratkem postavili v vasi javno telefonsko govorilnico. Telefon mislijo vpeljati baje tudi v Mavhinjah in Vižovljah.

ZGONIK

Znano je, da se precejšen del naših občanarjev ukvarja s kmetijstvom. Ker smo resnicoljubni in pravični do vseh, radi priznamo, da so si naši kmetje v poveljni dobi znatno opomogli. Da je to resnica, pričajo nova kmečka poslopja, vzorni hlevi, kleti in svinjaki, ki so nastali v teh letih.

Mnogo zasluge ima pri tem kmetijsko nadzorništvo, predvsem pa prejšnja oblastva, ki so kmete gmotno podprla.

Če nočemo, da bodo sedaj naši sicer novi hlevi in nove kleti ostali prazni, moramo poskrbeti, da se naredi korak naprej tudi v načinu obdelovanja zemlje, spreminjanju kultur, v izbiri dobrega in zemlji primernega semena, skratka v vsem, kar nama omogoči čim večje izkoriščanje zemlje. Kako naj to dosežemo?

Treba je prav gotovo mnogo strokovnega znanja, ki si ga kmet ne more pridobiti samo z vsakdanjim delom ali od starejših

kmetov. Saj ga ti morda sami nimaio.

Mnenja smo, da so za odrasle potrebna strokovna predavanja, še bolj nujno pa je pravočasno poskrbeti za kmečki naraščaj. Kmečkim sinovom je potrebna kmetijska šola. Do nedavnega smo na Tržaškem imeli kmetijski tečaj v Plavjah, a je danes odpadl.

Kje in kako šolo ustanoviti ni naša naloga, čeprav bi Zgoničani radi videli, da bi bila v Zgoniku ali kje v bližini. Prepričani smo, da bi ustanovitev te vrste šole naletela na splošno odobravanje vseh kmetov na Tržaškem in bi zanjo imeli tudi dovolj učencev.

REPENTABOR

V zadnji številki smo priobčili dopis o seji repentaborskega občinskega sveta. Tik pred zaključkom lista smo prejeli nov dopis, v katerem pisec trdi, da je bilo naše poročilo netočno in iz trte izvito. Popravek prav radi priobčujemo, ker želimo, da ostane naš list na razpolago svobodni diskusiji. Prosimo, da tudi o ostalih dopisih ljudje povejo svoje mnenje. Morebitne netočnosti ali krivice bomo vselej prav radi in takoj popravili, kar je edino pošteno. Kakor smo tudi iz uradnih virov zvedeli, je novi dopis v skladu z resnico ter ga zato tem raje objavljamo. (Uredništvo)

»Novi list je zadnjič napisal, da bo znašal primanjkljaj naše občine v letu 1955 nekaj nad 33 milijonov. Kdor je seji prisostvoval, je pa lahko slišal, da to ne odgovarja resnici. V prihodnjem letu predvidevamo samo 2.490.000 lir pravega primanjkljaja, kajti taka je dejanska razlika med rednimi stroški in rednimi dohodki. Ostali milijoni spadajo med izredne stroške, ki jih vlada lahko odobri ali pa tudi ne. Zato je bil opomin naši občinski upravi popolnoma neutemeljen.

Dopisnik najbrž ni delal razlike med rednimi in izrednimi stroški ali dohodki ter vse spravil v en koš. Jasno je, da je stvar zato popolnoma napačno tolmačil naši javnosti.

Občinski upravi ne more zato nihče nič očitati.

Ali si že poravnal naročnino?

Glasbena Matica v Trstu priredi v soboto, 8. januarja v Avditoriju

VEČER JUGOSLOVANSKIH NARODNIH PESMI

Sodelujejo: Pevski kvintet Lisinski (Radio Zagreb), Gorenjski kvartet (Ljubljana) ter solisti Dana Filiplič, Anželka Nežič, Frane Koren ter Božidar Ivanišević.

Na sporedu so slovenske, slavonske, dalmatinske, makedonske, medjimurske in bosanske pesmi.

Vabila so na razpolago v ul. Roma 15-11 v petek od 11. do 13. in od 16. do 19. ure ter v soboto od 11. do 13. in od 16. do 21. ure. Vabila se dobe tudi v Barkovljah v drogeriji Šajmer, pri sv. Ivanu v trafiki Prosen in na Opčinah v pekarni Cok.

»SLOVENSKI BOŽIC«

Spevolgro Matije Tomca »Slovenski božič« bodo prikazali v nedeljo, dne 9. t. m., in ne na praznik sv. treh kraljev, ker za ta dan ni bilo mogoče dobiti Avditorija. Začetek ob 17. uri.

Igro režira Stana Ojčija, dirigent Josip Brkojevič. Nastopajo solisti in preko 60 pevcev v zboru. Slovenci iz Trsta in okolice lepo vabljeni!

== Dopisi iz Goriške ==

SVETI SILVESTER JE POBRATIL SPRTE SOSEDE

Na Silvestrovo je goriško prebivalstvo okusilo pristrčnost odnosov, ki bodo med sosednima narodoma morda v kratkem zavladali, če bo na eni in drugi strani »v glavi in udihi«
dobra volja in zdrava pamet.

Ob šesti in pol zvečer so se podali italijanski obmejni stražniki in cariniki na jugoslovansko stran, da se udeležijo zakuske, ki so jim jo priredili jugoslovanski tovariši. Neki jugoslovanski polkovnik je v novoletni napitnici izrekel pomembne besede: »Bolja je živeti v miru in prijateljstvu kot v prepiru«. Ob pol devetih pa so se jugoslovanski obmejni stražniki in cariniki udeležili zakuske na italijanski strani, v gostilni pri Rdeči hiši pri svojih italijanskih tovariših.

Pri obeh zakuskah je zavladalo iskreno in veselo razpoloženje.

Na bloku se je iz velike radovednosti zbralo obilno meščanov iz stare in nove Gorice; kdor je imel potni list pri sebi, čeprav brez vizuma, je lahko preživel Silvestrov večer do polnoči v Solkanu ali v Sempetru.

Človek-vojak dveh svetovnih vojn se je nehote spomnil na nepozabne doživljanje na svete in Silvestrove večere ter na pobratinstvo, ki je prešinilo tedaj borec na različnih sovražnih frontah. Nič ni bolj vzvišeno na svetu in v življenju kot trenutki, ko zmaga v ljudskem srcu posvečena dobrota in plemenita človečnost. Ob tej veličini zbledi vsa politika kot majhna in brezpomembna zadeva.

NOVO AVTOBUSNO PODJETJE

Goriški občinski svet je na eni izmed zadnjih sej kar iznenada sklenil odpovedati Ribijevega podjetju pogodbo za oskrbo avtobusnega prometa v mestu. Meščanstvo se je nemalo začudilo nad tem ravnanjem občinskih očetov, saj je Ribijevo podjetje opravljalo vestno svojo službo 30 let, to je od trenutka, ko je prenehal voziti goriški tramvaj. Premnogi meščani so bili mnenja, da so se občinski svetovalci preneglili ter morda celo urezali na škodo njihovih žepov. To se bo pa pokazalo morda šele v prihodnosti. Proti ukinitvi pogodbe z Ribijem je bil le slovenski občinski svetovalec Bratuž.

Avtobusni promet pa je prevzelo na dan novega leta tržaško podjetje Astra, ki vozi v Gorici pod imenom ATA. Novi podjetnik je sprejel v službo vse Ribijeve uslužbenec. Prav tako so zaenkrat ostale v veljavi stare prevozne cene. Vendar se vsi boje, da bodo prav kmalu povišane. Če se to zgodi, se bo celo mrtvomirna Gorica razburkala kot vihar.

Potniki so se prvi dan izvrstno počutili v lepih in novih vozovih, ki jih je prevoznik uvedel, a zaenkrat le na progji št. 1, od postaje do postaje.

PODGORA

Ko smo zvedeli za sklepe zadnje seje goriškega mestnega sveta in pregledali dolgi seznam novih gradbenih del, ki jih misli občina izvršiti v novem letu, smo se kar zgrabili za lase od razočaranja, da se ni nihče spomnil na zgradnjo tolikokrat obljubljenе soške brvi iz Gorice do naše predilnice.

Saj so nam že večkrat obljubili, da bo ta »mostiček«
postavljen v najkrajšem času. Že leta čakamo nanj. Rečeno je bilo tudi, da je že določenih 15 milijonov lir. Sedaj pa že skoro eno leto molki! Za Podgoro in tudi za goriške meščane pomeni trajno zavlačevanje te zadeve ogromno škodo. Ali naj jo še dolgo trpimo, morda le v korist avtobusnega podjetja? Skrajni čas je, da se ta »mostiček«
zgradi. To je nujno potrebno tudi zaradi zdravja Podgorcev in goriških meščanov sploh. Sprehod čez Sočo razveseli in pomiri srce in živce, zlasti v lepih jutrih in nočeh, pa tudi socialna pravičnost to zgradnjo zahteva in vedno piškavi žepi delavstva.

IZ ŠTEVERJANA

Kakor običajno, so nam na Novo leto s prižnice oznanili, kako je bilo z našim prebivalstvom v preteklem letu. Številke so nas hudo zaskrbele. Rojstev je bilo lana 14, prav toliko pa tudi smrti, poroki pa sta bili dve. Če pomislimo, da smo imeli nekoč tudi do 140 krstov na leto in lepo število porok, bomo še huje občutili veliko nazadovanje.

Pri nas se je v zadnjih letih razpasla kaj čudna navada, da se dekleta možijo prerzda s prišleki iz tujih vasi in da si tudi fantje iščejo neveste v tujini, domače pa zane-marjajo. Števerjan postaja tako vedno bolj nešteverjanski. Vedno več je fantov, ki se marajo skočiti v zakonski jarem in želijo ostati stari starci.

Zaradi tega trpijo ne le pri nas v Števerjanu, marveč tudi drugod po naših lepih Bratih zdravi kmečki domovi, ki doživljajo večkrat hudo družinsko in gospodarsko krizo. Odrasli sinovi se namreč ne marajo ženiti. Naj pomislijo razni Francti, Jožefi in Zdenki na bodočnost rodne vasi in slovenskega rodu ter svojih domov in naj se nikar preceč ne vdajajo predolgemu razmišljanju o različnih težavah zakonskega stanu, da jih čas ne prehiti. Volja in ljubezen do dela premagata vse ovire.

Naše prosvetno društvo se nikakor ne more dovolj razviti; njegova knjižnica ne more uspešno delovati, ker nima stalnih prostorov. Čudimo se oskrbništvu dvora, da ne uvidi potrebe društva po stalnih prostorih. Znano je, da je imelo društvo svoje prostore skozi desetletja na dvoru, ki ni imel pri tem nobene škode, pač pa le korist.

Če drugače ne gre, bi morala občinska uprava priskočiti društvu na pomoč in mu prepustiti nekaj prostorov v občinski hiši. Proti temu ne more nihče nastopiti, ker je živahno krščansko prosvetno delo le v korist vse občine; druga prosvetna organizacija ima pa že tako stalne društvene prostore.

SOVODNJE

V četrtek pred božičem je naš otroški vrtec priredil prvo lepo božičnico, ki je napravila veliko veselje otrokom in njihovim staršem. Otroci so se zlasti veselili daril, s katerimi jih je Jezušček obdaroval.

Dva dni prej pa je bila odlična pripravljena čajanka. Priredila so jo naša dekleta, ki obiskujejo v velikem številu gospodinjsko-kuharski tečaj pod odličnim vodstvom prof. g. Nade Rojc. Čajanke so se udeležili tudi razni oblastniki, med njimi g. župan Češut in šolski skrbnik De Vetta. Dekleta

so pokazala z različnimiokusnimi kuharskimi izdelki lep napredek. Ob tej priliki se je med nami porodila misel, da bi moralo naše županstvo ukreniti pri merodajnih oblastvih čimprej vse potrebno, da se gospodinjski tečaj spremeni v pravo gospodinjsko šolo.

Dne 30. decembra je bila pri nas zadnja seja občinskega sveta v letu 1954. Na njej so občinski očetje razpravljali zlasti o ugovoru sovodenjskih trgovcev proti 50-odstotnemu povišku trošarine in o spomeniku padlim v zadnji vojni, za katerega naj bi občina brezplačno odstopila potrebnih prostor. Občinski svet je sklenil, da bo povišek uredil sporazumno s prefektom. Velika večina občinskih svetovalcev je glasovala za brezplačni odstop prostora. Sodimo, da bi občinski svet moral upoštevati pameten predlog opozicije in soglasno skleniti, naj se spomenik zgradi na občinskem prostoru, a to v spomin in slavo padlih v obeh svetovnih vojnah in ne le v zadnji.

RUPA

Z veseljem smo vsi Rupenci sprejeli vest, da je sovodenjski občinski svet tudi na zadnji seji v l. 1954 sklenil, naj se pri nas v novem letu zgradi prepotrebni otroški vrtec. Ta ustanova je v naši vasi še toliko bolj potrebna, ker prebivamo ob plaču državni cesti, ki je za majhne otroke nevarna. Ko bomo imeli otroški vrtec, bodo otroci pod skrbnim varstvom svoje vrtnarice in njihove matere bodo z večjo varno in bolj brez skrbi opravljale svoje težke družinske dolžnosti.

TRŽIČ

31. decembra so notranje sindikalne komisije tržiške ladjedelnice izdale uradni preglas, s katerim so obvestile javnost, zlasti pa svoje delavce, o velikem naročilu za gradnjo novih ladij.

Tržiška ladjedelnica bo zgradila predvsem 35 tisočtonsko petrolejsko ladjo, ki jo je naročila ameriška petrolejska družba Esso Standard Panama Company; to bo največja ladja te vrste na svetu. Nadalje bo ladjedelnica zgradila kar štiri 19 tisočtonsko ladje, in sicer dve petrolejski ladji po naročilu družbe Bermati; eno turbinsko ladjo na račun pomorske družbe v Genovi in še eno 19 tisočtonsko po naročilu neke druge italijanske pomorske družbe.

Nekaj manjšo kot sedem tisočtonsko ladjo za prevažanje potnikov na progji Trst-Kongor je naročil tržaški Lloyd; 11 tisočtonsko potniško ladjo je naročila Jadranska družba iz Benetk.

V nekaj dneh bo torej naša ladjedelnica pričela z gradnjo kar sedmih ladij, ki znašajo skupno 129.000 ton. Tako ima sedaj tržiško delavstvo vseh kategorij zajamčeno zaposlitev za polni dve leti.

Ves Tržič in naš goriški Kras sta se te Silvestrove uradne vesti do globin srea razveselila, saj je bilo delavstvo že več časa v hudih skrbih za obstoj, ko je ladjedelnica preživljala težko krizo in morala izločiti iz dela stotine delavcev. Sedaj obstoji možnost, da se bo izločeno delavstvo ponovno zaposlilo, kajti opravičeno pričakujemo, da bo naša največja industrija dobila še nadaljnja naročila. Ta veliki uspeh naše ladjedelnice tudi pričča, da prešinja vodilne politične in gospodarske kroge v državi resna volja, ubiti najhujšega zmaja naše dobe: namreč grozečo gospodarsko-socialno krizo.

Spomini iz starega Trsta

Potem: vsi morajo prijaviti, če imajo kaj angleškega, siciljskega ali španskega blaga skritega. Če kdo skrivača izda, se je bralo na plakatih, prejme eno tretjino blaga za Judežovo plačo. Tudi tiskovno cenzuro je Schilt uvedel: niso smeli tiskati plakatov brez njegovega dovoljenja, niti v gledališču igrati. Jih je navadil tisti »Furbo« pri prvi zasedbi. Čez nekaj dni so pa Tržačani še bolj debelo gledali. Prišel je generalni intendant Joubert, nekak finančni blagajnik armade, in je naložil mestu kar 50 milijonov frankov vojne kontribucije! Trgovcem je kar kri zledela.

Tistih petdeset milijonov frankov vojne kontribucije je ležalo kot mora nad Trstom. Vse se je treslo, ko je generalni intendant Joubert zagrozil, da bo mesto zažgal, če ne bo kmalu denarja. Poklical je odličnejše meščane, da bi se pogovorili. Ko pa niso ničesar sklenili, se je francoski blagajnik prav zarez razjezil. Ukazal je poloviti nekaj desetih bogatih trgovcev in tudi duhovnikov; ki so jih zatožili, da so s prižnic grmeli pro-

ti »brezbožnemu Napoljonu«. Zagrabili so med drugimi tudi pridigarja Jožeta Milanova. Dva druga, jezuit Platner in Rado d'Ascoli sta jo še pravočasno pobrisala. Ujete so odpeljali kot tale kar za dva meseca v trdnjavske ječe v Palmo.

To je izdalo. Mesto je prosilo, da bi vendar dovolili plačevati v obrokih. Tudi to prošnjo so Francozi odbili in zagrozili, da če ne plača Trst v dveh dneh vse kontribucije, bodo zaplenili vse premoženje večjih tržaških trgovcev. Kdor ni pravočasno kaj skril, je postal čez noč berač.

ŠE POKA IN GRMI

Brigadir Schilt je skušal vso upravo urediti po francoskem načinu, to se pravi po vojaško. Mesto je razdelil na osem odsekov. Vsak meščan je moral vedno imeti pri sebi osebno izkaznico. Francozi in Tržačani so se še vedno bali drug drugega. Napoleonova oblast v naših krajih še ni bila prav zasidrana. Pri prodiranju proti Dunaju, ga je nadvojvoda Karel nekajkrat porazil. Francoski nasprotniki so zato jeli dvigati glave. Proti koncu septembra so se raznesli glasovi, da bo udarila na Trst s Krasa deželna milica, z morja pa angleške fregate. Zato je poveljnik prepovedal vsako zbiranje po ulicah in je ukazal, »naj ostanejo ljudje doma ter opravljajo svoje posle«. Strah ni bil prazen. Res so začeli dol z Bazovice prodirati iregularni avstrijski četniki in so vrgli francoske predstraže do predmestij. Istočasno so pripule do Sv. Andreja angleške bojne ladje. Vnel se je hud topovski boj z obrežno bate-

rijo. S Krasa so prišle novice, da so v Sv. Križu domačini ujeli nekaj Francozov in jih pošteno premikastili. Francozi so začeli zdaj utrjevati mesto. Celo v zidu pri Sv. Justu so prebili strelne line. Francoski podrepuiki so se kar potuhnil in čakali boljših časov.

Pa kmalu se je zanje obrnilo na bolje. Napoleon je cesarja porazil pred Dunajem. Dne 14. oktobra 1809 so podpisali mir v cesarskem gradu Schönbrunn. Topovi so za nekaj let utihnil. Francoski pristaši, posebne framasoni in judje, so se brž postavljali s francoskimi kokardami. Avstrijakanti so se pa poskrili.

NAPOLEON REČE:

„ILIRIJA VSTAN!“

V šenbrunskem miru je bila posebna točka, da se vse slovenske in večina hrvaških dežel združi v posebno politično enoto Ilirijo z lastnim guvernerjem. Posebni proglašeni nemščini in takratni slovenščini se tako bere:

Napoleon
zesar Franzosov, Kral Italije, varih rajnske svese.

Smo sklenili inu sklenemo tako: Blahka krasija (beljaška kresija), kranjska deshela, estrajska Istria, strane Reka inu Terst (reška in tržaška stran), Primorje, en dejl Hrovashkiga inu vsa semla nam perpushena na desnim kraju Save, Dalmazia inu nje otoki bodo sa naprej imenvane Ilirske Deshele.

V nashimu shotoru Versdenz (Schönbrunn) 14. dan kosaperska 1809.

Napoleon

(Nadaljevanje sledi)

Dopisi iz Goriške

DOBERDOB IN JAMLJE

V torek, 28. decembra, sta domača g. župnika Vošnjak in Kretič blagoslovala novi orožniški postaji v Jamljah in Doberdobu. Slovesnosti so se udeležili goriški prefekt De Zerbi, podprefekt in kvestor ter naš župan. Pri slovesnosti v Doberdobu je imel kratek nagovor g. župan, ki mu je odgovoril polkovnik Bovio.

Čez nekaj dni pa je vso našo dolino prešinila z velikim veseljem vest, da so ladjedelnice v Tržiču dobile nova naročila za gradnjo ladij. Novica nam je vlila novega zaupanja v bodočnost. Naši delavci se odslej ne bodo več tresli kot šiba na vodi od strahu, da pridejo ob vsakdanji kruh.

Z VRHA

Poleg očljivo smo čakali, da se uresniči naša stara želja, naj se tudi pri nas napelje elektrika. Sedaj gojimo resno upanje, da bo elektrika v l. 1955 vendarle zasvetila. Tako so vsaj sklenili naši občinski očetje tudi na zadnji seji v l. 1954.

Občinski svetovalci so poleg tega sklenili, da se letos na našem Vrhu zgradi po možnosti tudi telefonska govorilnica. Mi sodimo, da je ta dodatek »po možnosti« docela nepotreben in da mora odpasti. Telefonska govorilnica je pri nas zares nujna potrebna in njena postavitev ni združena z velikimi stroški. Zato pričakujemo, da bo sovodenjska občinska uprava vsaj ti dve javni napravi, elektriko in telefonsko govorilnico, dejansko uvedla in ne bo ostala le pri obljubah. Doslej so se naše javne gospodarske potrebe že tako prehudo zanemarjale in čas je, da razna oblastva tudi za nas vsaj nekaj storijo.

Na Silvestrovo se je na Majneci težko ponesrečil naš domačin Devetak Alojzij, ki se je vozil v prikolici motornega vozila. Motor se je prevrnil in Devetak je padel na cesto ter se močno pobil. Zdravniki so ugotovili zlom hrbtenice, zato je njegovo stanje resno. Mlademu 29-letnemu možu želimo, da bi čimprej okreval.

Beneška Slovenija - Kanalska dolina

„FURLANIJA IN DRUGE POKRAJINE V ITALIJI“

Pod gornjim naslovom je priobčila »Patrie dal Friul« v zadnji številki članek, v katerem poroča, da sta minister za kmetijstvo Medici in glavni tajnik krščanske demokracije razdelila tisoče ha zemlje med male kmete v pokrajini Grosseto. Vsega skupaj je bilo doslej dodeljenih 1.200.000 ha zemlje, in sicer v Maremuci, Fucinu in Abbarese.

»Patrie dal Friul« ugotavlja, da so v Furlaniji namesto tega vpeljali zborovanja, ki jih prireja združenje »Furlanije v svetu«. Ljudi navdušujejo za izseljevanje in jim nudijo olajšave.

To velja v prvi vrsti za Beneško Slovenijo, kjer se je iz premnogih vasi izselilo skoro celotno prebivalstvo. Tu se oblastva premalo trudijo, da bi olajšala gospodarsko bedo prebivalstva. Kdaj bodo spregledali, da je ta dvojna mera v veliko škodo državi?

ŠEMPETER SLOVENOV

»Motorna bolezen« je zajela tudi naše nekdanje tako mirne doline. Nihče noče več trgati podplatov in meni, da je poniževalno, če se vozi z navadnim kolesom. Vsak pobič, ki se komaj reši ljudske šole, sanja o motorju in ne miruje, dokler ga ne kupi, pa čeprav morajo starši prodati lisko ali si denar izposoditi; brez motorja ni mogoče več živeti! Tudi »očee« nočejo zaostajati za fanti in hočejo imeti vespo. Zlasti ob nedeljah vse drvi po naših cestah kakor v času vojne in naši

domovi so prazni. Zato pa tudi nesreč ne manjka.

Pred kratkim je dijak Lucijan Klemenčič nesrečno butnil v kmečki voz in se zgrudil nezavesten na cesto. Takoj so ga prepeljali v čedadsko bolnišnico, kjer so mu zdravniki ugotovili nevarne poškodbe v trebuhu. Njegovo stanje je resno. Nadebudnemu dijaku želimo, da bi čimprej okreval. Ob tej priliki svetujemo slovenski mladini, da kroti v sebi preveliko strast do motornih koles. Nabavi naj si ga le tisti, ki ga res potrebuje.

ŽABNICE

Letošnji božič je vremensko sicer lep in suh, a ne odgovarja običajnim. Premalo snega je namreč zapadlo; tako je letos zimski šport popolnoma nemogoč; niti na samih Sv. Višarjah ni smuka možna. Zato letošnja zelena zima tudi ni zvalila številnih smučarjev v naše doline. Zabnice so tako ob primerne dohodke. Škoda je še zaradi tega večja, ker bi morale biti v prvih dneh januarja mednarodne skakalne tekme, ki so prejšnja leta pomenile središče vse športne dejavnosti v naših krajih.

Pomanjkanje snega v tem času bo imelo tudi zle posledice za naše travnike; trava bo namreč zopet redka. Verjetno je pa tudi, da se zima zavleče tja do maja, tako da pridelki ne bodo mogli ob pravem času dozoreti. Sicer pa še vedno upamo, da kaj kmalu zapade blagonski pršič, ki bi omogočil lepšo smuko in dal našim ljudem priliko zaposlitve.

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

Slovinci beremo najraje Finžgarja

Tedenska tribuna je za Novo leto objavila izide povpraševanja o najbolj čitanih pisateljih na Slovenskem. Na vprašanja je odgovorilo 2606 ljudi. Največ se jih je izreklo za Finžgarjeva dela. Očak slovenskih pisateljev je prejel 339 glasov ter s tem visoko nadkrilil vse ostale domače književnike. Ljudje najraje berejo njegov roman Pod svobodnim soncem. Drugi v lestvici je Ivan Tavčar s 180 glasovi. Od njegovih umetnin ljudje najraje čitajo Visoško kroniko. Najstarejši romanopisec Josip Jurčič je tretji domači pisatelj, čigar povesti na Slovenskem najraje berejo. Prejel je 121 glasov, od ka-

terih odpade 53 na Desetega brata. Četrty v lestvici je naš največji pisatelj Ivan Cankar. Od njegovih del je najbolj bran Hlapec Jernej in njegova pravica. Od vseh ostalih pisateljev ni nihče dosegel nad 100 glasov.

Od slovenskih pesnikov ljudje najraje prebirajo Gradnika. Za njim prideta Murn in velikan Prešeren.

Iz odgovorov je razvidno, da Slovenci zelo radi čitamo dela naših klasikov, kajti pri nobenem tujem pisatelju se ni nabralo omembe vredno število glasov. Velika večina prevedenih knjig je dobila po en, dva do dvajset glasov.

Izidi pa tudi dokazujejo, da se ljudje najbolj zanimajo za dela naših starih mojstrov, medtem ko mlajši pisatelji niso prodrili med narod, čeprav žanjejo v današnjem časopisju obilo hvale. Zelo zanimiv pojav.

Kulturne vesti

Novembra je minilo sto let, odkar so v Ljubljani izšle Pesmi slovenskega pesnika, pisatelja, slovstvenega mentorja in preroditelja Frana Levstika. Njegova pesniška zbirka pomeni nadaljevanje umetniškega izročila našega duhovnega velikana Franceta Prešerna. Levstik je izoblikoval svoja književna dela na podlagi realnega doživljanja svojega življenja in slovenskega občestva.

Ameriška filmska družba Michael Todd bo letos začela snemati v Jugoslaviji zunanje prizore umetniškega filma Vojna in mir. Vsebina filmskega dela je povzeta po največjem romanu velikega ruskega pisatelja Leva Tolstoja. V filmu bodo sodelovali tudi oddelki jugoslovanske vojske. Kaže, da bodo zunanji posnetki posneti v Vojvodini.

Za snemanje filma Vojna in mir v Jugoslaviji se zavzema tudi neko italijansko podjetje. V italijanskem filmu bodo baje nastopili John Ford, Silvana Mangano in Lollobrigida.

Zveza jugoslovanskih skladateljev je lani na gradila pet domačih glasbenikov, med njimi mladega slovenskega skladatelja Janeza Matičiča. Nagrado so mu prinesle njegove Tri skladbe za klavir. Matičič je zelo plodovit umetnik. Med drugim je napisal Appassionato, Tri skladbe, Poème lyrique, Capriccio, Deux Poèmes, Godalni kvartet v C-duru in Simfonijo.

Ob koncu leta so v Ljubljani odprli razstavo »Otroška podoba«. Na njej je razstavljenih kakih 300 otroških risb in slik, med njimi tudi dela tržaških otrok, ki nam prikazujejo otroško domišljijo, realizem in fantastiko. Kasneje bo razstava obiskala razne kraje v Sloveniji.

13. decembra so v prostorih dramskega muzeja newyorške Kolumbijske univerze odprli razstavo jugoslovanske gledališke umetnosti. Na njej so razstavili fotografije, gledališke lepake, portrete gledaliških delavcev, makete scen nastopov jugoslovanskih gledališč.

Na seji upravnega odbora Združenja jugoslovanskih filmskih proizvajalcev so ugotovili, da so jug. filmska podjetja lani uspešno sodelovala pri snemanju tujih filmov v Jugoslaviji. Znani tuji filmski proizvajalci in umetniki se vedno bolj zanimajo za Jugoslavijo in sodelovanje z njenimi filmskimi podjetji. Odbor je tudi sklenil, da bodo v bodoče uveljavili ostrejšo merilo pri izbiri filmske snovi, umetniški obdelavi in snemanju koprodukcijških filmov.

L. 1953 je bilo v Sloveniji 38 znanstvenih in strokovnih knjižnic, ki so razpolagale s približno milijon 545 tisoč deli. Največja med njimi je Narodna in univerzitetna knjižnica v Ljubljani s približno 683 tisoč deli. Druga je knjižnica Narodnega muzeja v Ljubljani s kakimi 100 tisoč deli; tretja pa Knjižnica filozofske fakultete z nekaj nad 47 tisoč deli.

Newyorški filmski kritiki so proglasili za lanko najboljšo filmsko delo japonski barvni film Peklenška vrata. Takoj za njim sta ocenjena kot najboljša filma Počitnice gospoda Hulota ter Kruh, ljubezen in fantazija. Od angloameriških filmov so po njihovi sodbi najboljši Pristaniška fronta, Romeo in Julija, Dekle s podeželja in Carmen Jones. Najboljši lanski filmski igralec naj bi bil Marlon Brando, najboljša igralka Grace Kelly, najboljši režiser pa Elia Kazan, ki je zrežiral ameriški film Pristaniško fronto.

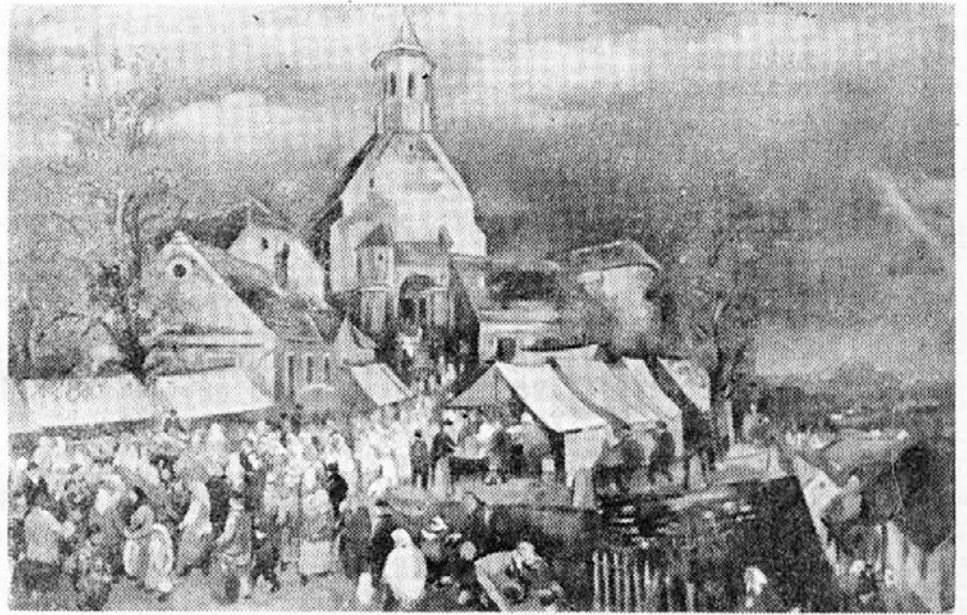
KULTURNE ZANIMIVOSTI

V nekem londonskem gledališču igrajo z velikim uspehom komedijo Dobri vojak Svejk, ki jo je po istoimenskem češkem delu priredil za oder Ewan MacColl.

Naš rojak z Opčin, univerzitetni profesor dr. Anton Kuhelj, je postal novi rektor ljubljanskega vseučilišča. Prorektor je univerzitetni profesor dr. Fran Zwitter, doma s Koroškega. Dr. Kuhelj je odlični znanstvenik ter član naše Akademije znanosti in umetnosti.

V Londonu so odprli Mednarodno razstavo barvnega lesoreza, na kateri razstavlja svoja dela 132 umetnikov iz 25 različnih držav. Iz Jugoslavije so povabili osem umetnikov. Le štiri države so zastopane z večjim številom razstavljalcev. Od jugoslovanskih umetnikov razstavlja naslednji slovenski grafiki: Riko Debenjak, Božidar Jakac, France Mihelič, Miha Maleš in Maksim Sedej. Prvi trije so zastopani vsak z dvema listoma, ostala dva vsak z enim. Med osmimi ilustracijami, ki jih vsebuje razstavni katalog, je tudi Debenjakova grafika I-strske žene. Razstavo bodo poslali tudi v druga angleška in evropska mesta.

France Mihelič

Žegnanje

France Mihelič je slikar in grafik. Rodil se je v Virmašah pri Skofji Loki leta 1907. Umetniško akademijo je študiral v Zagrebu. Izpopolnjeval se je v Parizu in Italiji. Tehnično je zelo raznovrsten, saj goji olja, gvaše, freske, litografije, ujedanke, linoreze in risbe. Mihelič spada med glavne predstavnike slovenskega barvnega realizma. Njegova glav-

na dela so: Božja pot na Ptujski gori, Sveti večer na Ptujski gori, Mrtvi Kurent, razne krajine iz Haloza, z Dravskega polja, z Barja in iz Bale krajine. Odlični slovenski umetnostni kritik France Stele pravi o njem, da je izvalil slovenski haloški pokrajini in ljudskemu življenju slikarske mlike, ki jih doslej ni uresničil nobeden naših slikarjev.

VZGOJNI KOTIČEK

Pogovor v družbi

V govorici preprostega Slovenca pa tudi izobraženca opažamo neko naravno odkritost, ki je ne smemo grajati, dokler je v pravih mejah, vendar jo moramo plemeniti in povzdigniti do višje stopnje.

Kadar pridemo v dotiko z ljudmi drugih narodov, nas preseneti takoj pri prvem pogovoru njih večja vljudnost in eleganca, s katero nagovarjajo, se izgovarjajo, opravičujejo, prosijo, pozdravljajo, se poslavljajo itd.

Takega vljudnega tona se moramo tudi mi navaditi, ne da bi bili pri tem nenaravni in neodkriti. Chr. Garve pravi: »Bistvo dobrega družabnika je, da se zna dostojno obnašati in dobro govoriti. Prav tako pa je neobhodno potreben dar, da znaš dobro poslušati.«

Vsaka družba zahteva žrtev. Zato se ne smeš nikdar izdajati, da se dolgočasiš v družbi prijateljev ali znancev. Če kdo govori, ne smeš brati časopisov, listati knjig, risati, zehati, pogledovati na uro ali kazati nejevoljo.

Kakar v družbi govore o napakah drugih, kadar jih opravljajo ali obrekujejo, pokaži, da ti tako govorjenje ni všeč. Če ne moreš pogovora napeljati na kaj drugega, pa molči in obrni obraz drugam. S tem dokažeš, da obsojaš neolikano in netaktno govorjenje.

Govori kolikor mogoče malo o sebi ali svojih domačih, o svojih opravkih, svojem poklicu, svoji učnosti, zaslugah itd. Samoljubnih, vase zaverovanih in bahavih ljudi nikjer ne upoštevaj. Pa tudi drugih ne sprašuj po stvareh, ki jim niso ljube. Ravnaj se po geslu: »Cesar ne želiš, da bi te drugi vprašali, tega tudi ti njih ne sprašuj.«

Kako nadležna, neumna in mučna so n. pr. vprašanja: »Koliko pa zasluži vaš mož? Kako pa morete shajati s tako majhno plačo? Ali kupujete blago na obroke, ko ste tako lepo oblečeni? Ali je res vaš sin padel pri izpitihi? Kaj pa bo z njim? Ali je vaš mož še na pljučih bolan? Ali bo gospod Koren poročil vašo hčerko?« itd.

Ne govori nikdar o stvareh, ki bi mogle zbuditi pri kom neljube spomine. Ne izprašuj nikogar o njegovih slabih gmotnih razmerah, če mu ne moreš pomagati. Pa tudi ne govori okoli o njegovih dolgovi. Sicer pa je v družbi skrajno nedostojno kazati radovednost in vpraševati po stvareh, ki nikomur niso nič mar.

Klepetulj se vsak izogiblje, saj ni nihče pred njimi varen. Danes obtrajo tvojega prijatelja ali znanca, jutri pa tebe.

To in še marsikaj mora vedeti in upoštevati olikan človek.

GOSPODARSTVO

VRTNAR V JANUARJU

Opozorjamo na ono, kar smo pisali za december.

Kjer nič ne raste, tam naj bo zemlja globoko prekopana in naj leži v velikih keparih do setve. Zimski mraz je zelo koristen.

V tem mesecu bomo sejali predvsem v toplo gredo, in sicer solato, zgodno zelje in ohrovt, rdečo peso, korenček, redkvice.

Ce imamo res primerne sončne in zavetne lege, bomo sejali na prosto špinačo in peteršilj.

Lahko sejemo tudi grah. Za sedaj pa niso primerne sorte, kot so senator, telefon, alderman in druge z zgrbančenim zrnjem. Glavni sorti, ki jih lahko sejemo brez skrbi, sta prvi ekspres ali Alaska in drugi ekspres ali ekspres z dolgimi stroki (bountifoul, generoso).

Grah uspeva najbolje na zemlji, ki je bila lanske leto obilno pognojena s hlevskim gnojem. Letos dodamo samo nekoliko umetnih gnojil, in sicer po 6 do 8 kg superfosfata (perfosfata), 2 do 3 kg kalijeve soli (sale potassico) in 1 in pol kg žveplenokislega amonijaka (solfato ammonico) na vsakih 100 kv. m površine. — Svež hlevski gnoj ni primeren za grah, ker začne potem rast divjati in tak grah da več slame kot strokov in rodi pozno.

V GNOJU SO ODKRILI NOVE DRAGOCENE SNOVI

Hlevski gnoj je in ostane kralj gnojil, katerega ne moremo popolnoma nadomestiti z drugimi gnojili, če hočemo obnoviti in povečati rodovitnost zemlje. Poleg gnojilnih lastnosti pa je biokemija (bio—življenje, torej biokemija—veda o življenjskem presnavljanju) v zadnjem času odkrila v gnoju, pravzaprav v govejih odpadkih snovi, ki zvišajo v krmskem obroku vsebino vitaminov in ki tako ugodno vplivajo na rast in razvoj nekaterih domačih živali, predvsem prašičev in perutnine. V govejih odpadkih je namreč predvsem mnogo vitamina B12, ki je za rast vseh živih bitij nujno potreben. Ta vitamin se razvije v žlodecu prežvekovalcev in se izloči z odpadki.

Gotovo si že videl golobe ali druge ptice, ki pridno brskajo po odpadkih, kot da nekaj iščejo in s kljunom nekaj lovijo. Ti ptiči ne iščejo v odpadkih morebitna neprebavljena zrna ali drugo krmo, temveč jih žene nagon, da iščejo v njih nujno potrebne vitamine. To je odkrilo znanstvo komaj v zadnjem času, zato pa je začelo izdatno izrabljati ta bogati vir vitaminov: goveje odpadke je začelo uporabljati za krmo, zaenkrat prašičem in perutnini.

Priprava odpadkov za krmo je zelo enostavna. Zberemo jih v hlevu, očistimo slame in morebitnih drugih primesi, položimo na kakšno desko in v poletnem času jih posušimo na soncu, v zimskem pa pri umetni toploti, ki pa ne sme biti previsoka, ker bi sicer šlo na škodo odstotka vitaminov. Slišimo pa odpadke tol. ko časa, da se dajo zmleti ali zdrobiti v drobno moko, ki jo premešamo ostali prašičji ali perutninski krmi.

Najtežavnejše bo verjetno živali pripraviti na to krmo posebne vrste, ker tudi posušeni goveji odpadki ohranijo svoj neprijetni vonj, ki pri začetku gotovo ni vabljiv niti za

živali. Zato pa ne smemo takoj v začetku dati preveč take moke. Polagoma večamo količino, dokler ne dosežemo najvišje mere, ki je nekakih 8% celotnega krmskega obroka. Za ublažitev neprijetnega vonja nekateri pri mešajo krmi melase, koromačevega semena, »kimljac« ali pa enake količine moke iz rožičev, zrezke sladkorne pese, zribanega korenja itd. To pa samo za prašiče, ker se perutnina prav kmalu navadi na goveje odpadke; zadostuje, da jih raztrosimo po slami v kurniku.

PARADIŽNIKI V PRAHU

V ZDA in v zadnjem času drugod po svetu ket tudi pri nas uživajo zelo mnogo paradižnikovega soka. Pijejo ga zjutraj namesto jutranje kave. Paradižnikov sok vsebuje mnogo vitaminov, več kot vsaka druga naša povrtnina, zato so paradižniki med povrtninami najbolj zdravi.

Sedaj so začeli prodajati v ZDA paradižnike v prahu: doliješ samo nekoliko vode in paradižnikov sok je pripravljen. Paradižnikov prah ima tudi to dobro stran, da se lahko dolgo ohrani.

DEDNI DOMOVI

Marsikje trpi kmetijstvo zaradi prevelike zdobljenosti: premoženja so premajhna, da bi zaposlila in vzdrževala celo kmetovalčevo družino ali pa so parcele majhne in daleč okoli raztresene, tako da je obdelovanje zamudno in zato drago. Posledica takega stanja je beg z dežele v mesta, v industrijo.

V mnogih alpskih predelih in tako tudi na južnem Tirolskem poznajo še tako imenovane »dedne domove« (Erbhof), kjer podeduje najstarejši sin celotno kmetijo. Temu dej-

sivu se imajo južni Tirolei zahvaliti, če so ohranili krepak kmečki stan.

Za pravno podlago »dednih domov« služijo še vedno patenti (predpisi) Marije Terezije iz leta 1770. Pozneje so jih večkrat spreminjali, posebno z zakonom 12. junija 1900, ki je predvideval ohranitev nerazdeljene kmetije in istočasno pravično udeležbo ostalih otrok na očetovi dediščini.

Lani so v južnem Tirolu na novo uredili celotno vprašanje »dednih domov« in uradni list za Trentino-Alto Adige z dne 1. aprila 1954 je priobčil zadevne predpise.

PROIZVODNJA SLADKORJA V ITALIJI

V l. 1954 je bilo v Italiji posajenih s sladkorno peso 227.000 ha ali 6% več kot prejšnje leto. Pridelek pese je znašal 60 milijonov q s 15% sladkorja, tako da bo znašala proizvodnja okoli 9 milijonov q sladkorja ali nekaj več, kot znaša notranja potrošnja.

Potrošnja sladkorja se sicer viša, a znaša kljub temu komaj tretjino potrošnje v ZDA, kjer ga človek letno porabi okoli 50 kg.

43.000 JAJC NA DAN

ali vsaki 2 sekundi 1 jajce odložijo matice nekaterih vrst termitov. To so mravljam podobne živali, ki živijo v gnezdih in katerih življenje in delo je do podrobnosti organizirano, kot pri mravljah ali pri čebelah.

Termiti živijo predvsem v toplejših krajih, a danes že resno ogrožajo knjižnice, zgodovinske zgradbe, muzeje, umetnine in stanovanja tudi v Italiji, Grčiji in Franciji, kot v Argentini, ZDA in še drugod. Hranijo se z lesnino (celulozo) in zato razjede vse, kar je lesnega. Mnogokrat izdolbejo vse pohištvo, tako da ostane samo zunanja plast, torej oblika, ki se pod najmanjšim pritiskom zdrobi v prah.

Termite zatirajo predvsem z DDT.

Sportni bregled

Znan evropski športni dnevnik je objavil letošnje svetovno lestvico najboljših enajstoric, in sicer na podlagi odigranih srečanj. To pa ni uradna lestvica, ker je bila namreč uradna že določena letos v Sviči. Ta lestvica pa ne more biti prava slika svetovnega nogometa, ker veliko držav letos ni mnogo igralo spriču priprav na svetovno prvenstvo. Med temi državami so Urugvaj, URSS, Španija in druge, ki bi popolnoma spremenile lestvico. Objavljena lestvica je sledeča: 1. Madžarska, 2. Brazilija, 3. Švedska, 4. Jugoslavija, 5. Belgija, 6. Nemčija, 7. Italija itd. Če pa bi objektivno ocenili svetovni nogomet na podlagi resnične vrednosti, bi si pa dovolili sledeči vrstni red: 1. Madžarska, 2. Brazilija, 3. Urugvaj, 4. Anglija, 5. Jugoslavija, 6. URSS, 7. Švedska. Če so dvomi o naši lestvici možni, ni noben spor mogoč glede Madžarske, ki je bila letos najmočnejša in izkazovala najidealnejši nogomet spleh.

Za 14. kolo italijanskega nogometnega prvenstva, katerega so odigrali v mrzlih pogojih, je bilo značilno, da »močnejši« zmagajo. In ker se tega mnoge enajstovice ne zavedajo, so posledice vidne in občutne. Recimo Firenze, zavedajoč se svoje moči, so vnesle med nogometaše rokoborbo, ki naj bi služila premagati nasprotnika. Torej igrali so »alla fiorentina«, doseženi uspeh je pa »alla bolognese«. Za vidno zmago pa pride še občuten glavobol, ko bodo igralci Fiorentine kaznovani, njihova blagajna pa bo precej delala, ko bo plačevala stroge kazni. Toskanci so še preveč pod vtisi svoje zgodovine, dvobojev Firenc in Arezza.

Milan je v Turinu dosegel zopet dve točki. Zmagal je v lepi in koristni igri z Juventusom (4:3). Ze sam rezultat nam priča, da je morala biti igra

zato lepa in odprta. Jasno, najboljša obramba je napad. In tega so se Milančani zavedali in zato tudi zmagali. Triestina ni presenetila. Izgubila je z Interjem s 4:1. Izid ni ravno katastrofalen, če upoštevamo, da se je Jensen v pričetku močno poskoval in bil nesposoben za nadaljnjo igro. Po tej nedelji vidimo sledeče: kandidati za izgon iz lige A bodo Spal, Triestina in Pro Patria. Zalostno, pa resnično.

Jugoslovanski klubi so po različnih turnejah na različnih kontinentih s svojimi nameni. Tako je Partizan premagal v Bruslju dunajski Rapid (3:2), dva dni pozneje v Essenu Rotweis (1:0). Dinamo je v Atenah dosegel neodločen izid z AEK (1:1). Sarajevo je zmagal v Carigradu proti Feur Bahce (2:1). Edino BSK je izgubil v Frankfurtu proti istoimenskemu klubu (4:0) in popolnoma razočaral.

Franjo Mihalič je ponovno zmagal v Sao Paulu na »Silvestrovem« teku. Progo dolgo 7,3 km je prečkel v 21:50.0. Drugi je bil Freiro (Brazilija), ki je iznenadil proti vsakemu pričakovanju. Mihaličevo zmago je pozdravilo pol milijona navdušenih gledalcev. Torej že druga Mihaličeva zmaga.

V Ljubljani so te dni dogradili novo najmodernejšo skakalnico. S tem je dana možnost, da bodo tudi Ljublančani vendar enkrat skakali čez 60 m. Stari »Mostec« je torej odslužil! Nova skakalnica pa je bila v vsakem primeru zelo potrebna, ne samo zaradi »skakanja«, ampak tudi v prometnem smislu. Ko so skakali namreč še na »Mostecu«, je bil oviran promet pod Rožnikom, ker je dobrih skakalcev cesta služila za doskočišče. Ljublančani imajo torej novo skakalnico, snega pa še ne.

Beograjski hokejski klub Partizan je odigral prvo letošnje srečanje na ledu v Cortini proti istoimenskemu klubu (3:3). Velik uspeh za Beograjčane. Za Cortino so igrali 4 Kanadčani in dva Američane. To je bilo mednarodno srečanje z mednarodnim moštvom. Uspeh je toliko večji.

ZA NAŠE NAJMLAJŠE

Tarzan, sin džungle

št. 33

Tako sta drugo jutro krenila vzdolž obale proti severu; s seboj sta vzela vsak svojo puško, strelivo in nekaj živeža. Potovala sta mesec dni. Neka jutra sta sredi jase zagledala poslopja obdana z močnim plotom.

Izkazalo se je, da so poslopja nasebina francoskih misijonarjev. Prijazno so oba sprejeli ter ju povabili, naj ostaneta, dokler jima črnke ne sešijejo obleke. Tako je prišel Tarzan v stik z omiko.

Na potovanju vzdolž obale je Tarzan večkrat obsopal d'Arnota z vprašanji o svetu. D'Arnot ga je seznanjal z omikanimi navadami; Tarzan pa mu je pripovedoval o zaboju, ki so ga zakopali mornarji.

Nekoč je izpraševal Tarzana o njegovih roditeljih. Ta mu je odgovoril, da je bila opica Kala njegova mati. D'Arnot pa je resno odvrnil: »To je nemogoče. Saj si vendar pravi človek. Kaj veš o preteklosti?«

Tarzan mu je odgovoril: »Vse knjige v koči sem prečital, razen ene. Morda znaš ti čitati, kaj je v njej.« D'Arnot je glasno čital dnevnik lorda Greystoka, ki je bil pisan v francoščini.

Končal se je z besedami: »Danes ima najin sinko šest mesecev. Leži v svoji zibelki in izteza ročice proti meni. Pravkar je zgrabil list in njegovi s črnimolom zamazani prstki so se odtisnili na knjigo...«

Res je bilo videti na tisti strani odtise štirih majcenih prstkov. D'Arnotu pa se je v glavi porajal namen, da preizkusi znanstveno teorijo. Zazdelo se mu je, da bo razvozlal Tarzanovo skrivnost.

Potovala sta še mesec dni in prišla do majhnega pristanišča. Odtod je D'Arnot brzojavil svojemu bankirju po denar. Prav tedaj so vsi prebivalci mesta trepetali pred velikanskim zamorcem, ki je pobesnel.

Skrivnost

D^RJA FU-MANČUJA

ROMAN - Spisal: Sax Rohner - Prevedel: A. P.

Dvignila so se spustna vrata in kak meter od mene se je skozi odprtino nejasno dvignila neka glava. Pričakoval sem grozo — in smrt ali še kaj hujšega. Namesto tega pa sem uzrl ljubek obraz, ki je bil kronan s kuštravo kepo las; idel sem beli laket, ki je držal kvišku kamenito ploščo, lepo oblikovani laket, ki ga je nad kolmeem krasil širok zlat obroč.

Dekle je splezalo v klet in postavilo leščerbo na kamenita tla. V motni svetlobi je bila videti čisto neresnična — kakor kak opijev privid je stala pred nama ta prikazen v tesno se prilegajočem svilenem oblačilu, okrašenem z blestečimi dragulji, v majhnih rdečih opankah. Skratka, bila je uresničena prikazen iz mojih sanj. Težko je bilo verjeti, da sva bila v dandanašnji, novodobni Angliji, lahko pa je bilo sanjati, da sva jetnika kakega kalifa v temnici starega Bagdada.

»Moje prošnje so uslišane,« je dejal Smith tiho. »Prišla je, da reši tebe!«

»Psst!« je posvarila mlada lepoticica in njene čudovite oči so se plašno na široko odprle. »Le en šum, pa nas bo vse umoril.«

Sklonila se je čez mene, zaškrtnil je ključ v ključavnici, ki je strla moj nož — in ovratnica je odpadla. Ko sem vstajal, je osvobodila še Smitha. Potem je dvignila leščerbo nad vhod skozi spustna vrata in nama pokazala, naj greva dol po lesenih stopnicah, ki jih je luč razsvetljevala.

»Vaš nož,« je šepnila meni. »Pustite ga na tleh! Mislil bo, da ste s silo odprli ključavnici. Dol! Urno!« Nayland Smith je previdno stopajoč izginil v temo. Naglo sem mu sledil. Zadnja je šla najina skrivnostna prijateljica. Stala sva v nizkem obokanem hodniku.

»Zavežita si oči z rutami in storita vse tako, kakor vama povem,« je velela. Prav nič se nisva obojavljala ubogati jo. Z zavezanimi očmi sem se dal od nje voditi, medtem ko je Smith položil roko na mojo ramo. V tem redu smo prišli do kamenitih stopnic in po njih smo šli gor.

»Držite se stene na levi,« sem zaslišal šepet, »zakaj na desni je nevarnost.«

S prsto roko sem tipal in našel zid, nakar smo hiteli dalje. Ozračje, skozi katero smo hodili, je bilo vlažno in nasičeno z vonjem neznanih rastlin. Toda tudi nekakšen lahen živalski duh sem začutil v nosnicah in tiho skrivnostno šumljanje nas je obdajalo.

Zdajci so mi noge stopile na mehko preprogo in v ramo sem podrsal neko zaveso. Zazvenel je gong. Ustavili smo se.

Zaslišal sem ropotanje oddaljenega bobnanja.

TEDENSKI KOLEDARČEK

7. januarja, petek: Valentin — Svetoslav
 8. januarja, sobota: Severin — Bogoljub
 9. januarja, nedelja: Julijan — Nikosava
 10. januarja, ponedeljek: Pavel — Dobroslav
 11. januarja, torek: Higin — Božidar
 12. januarja, sredo: Ernest — Bodigoj
 13. januarja, četrtek: Veronika — Bogomir

RADIO TRST II

Nedelja, 9. januarja ob 8.45: Kmetijska oddaja. 9.30: Vera in naš čas. 10.00: Prenos maše iz stolnice sv. Justa. 13.00: Glasba po željah. 15.30: Poje moški zbor s Peči. 17.00: Franz Lehar: Vesela vdova — opereta. 21.15: Puccini: Deklica zlatega zapada — opera v 3 dej.

Ponedeljek, 10. januarja ob 12.00: Utrinki iz gospodarskega sveta. 14.00: Lahke melodije igra Fran Russo. 14.25: Slovenski motivi. 18.00: Bach: Koncert v E-duru za violino in orkester. 19.00: Mamica pripoveduje. 20.15: Poje vokalni kvintet. 21.00: Aktualnosti. 22.00: Književnost in umetnost.

Torek, 11. januarja ob 13.00: Glasba po željah. 18.00: Boccherini: Koncert za čelo in orkester. 19.00: Šola in vzgoja. 21.00: Radijski oder. 22.30: Stavki iz slovitih koncertov.

Sreda, 12. januarja ob 12.00: Predavanje. 14.25: Fantazije na slovenske narodne pesmi. 19.00: Zdravniški vedež. 20.30: Poje tenorist Renat Kodermac. 21.15: Zbor Slovenske filharmonije. 22.00: Književnost in umetnost. 22.15: Lehar: Luxemburški grof — opereta v 3 dej.

Četrtek, 13. januarja ob 18.00: Brahms: Dva stavka iz koncerta št. 1. 19.00: Mamičina povestica: Ivanka Cegnar: Najmlajša kraljeva hči. 20.05: Vokalni oktet. 22.00: Glasbeno predavanje. 22.30: Glazunov: Koncert v a-molu za violino in orkester.

Petek, 14. januarja ob 13.00: Glasba po željah. 17.50: Paganini: Koncert za violino in orkester. 18.40: Debussy v interpretaciji Marija Sancina. 19.00: Okno v svet. 21.00: Tržaški kulturni razgledi. Sobota, 15. januarja ob 12.00: Utrinki o krajih in

ljudeh. 14.00: Ravel: Spanska rapsodija. 15.00: Zvonimir Ciglič: Obala plesalk. 16.00: Oddaja za naše najmlajše. 16.30: Slovenski zbori. 19.00: Pogovor z ženo. 22.00: Rimski-Korsakov: Sheherazade.

VALUTA — TUJ DENAR

Dne 5. januarja si dal oz. dobil za:		
ameriški dolar	629—732	lir
avstrijski šiling	23,25—24	lir
100 dinarjev	88—90	lir
100 francoskih frankov	163—166	lir
funt šterling	1640—1680	lir
pesos	20—23	lir
nemško marko	146—148	lir
švicarski frank	147,50—148,50	lir
zlato	722—724	lir
napoleon	4375—4475	lir

VPRAŠANJA IN ODGOVORI

Vprašanje št. 64. Ali se da popraviti kislo vino?
 Odgovor. Če zavisi kisloba od naravnih kislin, ki so v grozdju, predvsem če ni bilo grozdje dovolj dozorelo, se da kislobo odpraviti. Navadno zadostuje apneni karbonat. Kraški teran je v jeseni zelo kisel, s časom pa se njegove kisline presnovijo. Podobno je tudi čebidin v Beneški Sloveniji. Teran in cibidin se popravita sama od sebe. Če pa je vino kislo zaradi glivic oetne kisline, se danes nimamo praktičnega sredstva, ki bi odvzelo oziroma spremenilo oetno kislino. Strokovni časopisi so pisali, da so švicarski strokovnjaki uspeli vezati samo oetno kislino v vinu na neke smolnate snovi, a praktična izvedba takega postopka je še predraga in nerodna. Z današnjimi sredstvi, pa naj bo apneni karbonat ali kalijev bikarbonat ali mešanica na podlagi teh in drugih snovi, sicer zmanjšamo vsebino kislin v vinu, in sicer žlahtnih kislin, kot so vinska, citronova, grozdna in druge, medtem ko ostane oetna kislina nedotaknjena. Če bi vino pasterezirali, to je s segrevanjem umorili delovanje vseh glivic, bi ostala v vinu še vedno vsa oetna kislina, edino nadaljnjo tvorbo bi preprečili. Zato pa mora umni kletar paziti, da njegovo vino ne postane kislo. Kislobo bo onemogočil, če bo pazil, da je posoda zdrava, da so sodi polni in klet razkužena, prazni sodi pa suhi in zažveplani.

Za tiskovni sklad so darovali: Modic dr. Jože L. 400; Možina B. L. 2000; V. E. L. 1000; Sancin G. 300; C. g. S. L. 175; Klanjšček J. L. 1000; Rustja Adrijan L. 1000; Svava A. L. 150. — Darovalcem prisrčna hvala!

Izdaja Konzorcij Novega lista

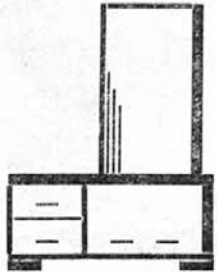
Odgovorni urednik Drago Legiša

Tiska zadruga tiskarjev »Graphis« z o. z. v Trstu
 Ulica Sv. Frančiška 20 — Telefon 29-477

TOVARNA

Prinčič

KRMIN - CORMONS
 TELEFON ŠT. 32

Izdeluje vsakovrstno pohištvo, spalnice, jedilnice, kuhinje it d. Izvrši vsako delo po naročilu. Prodaja po tovarniških cenah, jamči za solidno delo.

TVRDKA

KERZIE

PIAZZA S. GIOVANNI I

TRGOVINA NA DROBNO IN DEBELO

Emajlirani štedilniki in peči najmodernejših oblik na vsa goriva. Popolna oprema za kuhinje, jedilnice, restavracije, iz emajla nerjavčnega (Gnox) jekla itd. Električni likalniki, sesalci za prah, pralni stroji, grelci za vodo, hladilniki. Dekorativni predmeti umetne obrti, od keramike do brušenega kristala. Lestenci ter vseh vrst električnih luči, klasične in moderne oblike. Prodaja tudi na obroke.

»Kje, za božjo voljo, pa smo?« mi je siknil Smith v uho. »Saj to je orientalski boben!«

»Ššš! Šššš!« Mala roka, ki je oklepala mojo, je živčno drhtela. Tedaj smo bili blizu nekih vrat ali kakega okna, zakaj dih vonja je privel k nam, vonja, ki me je spominjal na druga srečanja s krasno žensko, ki naju je zdaj vodila iz hiše Fu-Mančuja in ki mi je z lastnimi usti pravila, da je njegova sužnja. In v duhu sem videl pred seboj varljivo prikazen — njeno zapeljivo in bogato ljubkost, ki se je ostro odražala iz črnega ozadja peklenske zlobe in umora. Ne enkrat, marveč tisočkrat sem skušal spoznati, kakšna je bila vez, ki jo je vezala na zločinskega doktorja.

Nastala je tišina. »Hitro! Tod!«

Po debeli preprogi smo šli navzdol. Najina vodnica je odprla še ena vrata, pa smo bili na prostem. Toda deklet se ni ustavilo, temveč me je vleklo dalje po pešeni stezi, kjer mi je sveža sapa vela v lice, dokler nismo končno prišli, o čemer ni bilo dvoma, na obrežju reke. Tedaj sem slišal pod koraki škripanje desk in ko sem pod ruto pogledal dol, sem videl ob nogah blestenje vode.

»Bodite previdni!« sem bil posvarjen in spoznal, da stopam v ozek čoln. Nayland Smith je šel za menoj, nakar je deklet z drogom odpravilo čoln proti reki. »Ne govorita!« je ukazala.

Možgani so mi bili vročični in komaj sem vedel ali sanjam ali bedim ali se je resničnost končala z mojim jetništvom v blatni kleti in je ta slepi pobeg po reki, pod vodstvom dekleta, ki bi lahko stopilo iz knjige »Arabske noči«, bil domišljija — zasmehovanje

zna. Zares sem začel dvomiti, ali je reka, po kateri smo se vozili in katere valčki so pljuskali okoli nas, res bila Temza ali Tigris ali podzemni Styx. Čoln je zadel ob breg.

»Čez nekaj minut bosta slišala udarce ure,« je reklo deklet z mehkim, očarujočim glasom, »toda zanašam se na vajino čast, da do takrat ne bosta odstranila rut. To mi obljubita!«

»Obljubljava!« je Smith vneto dejal.

Slišal sem, kako je splezal na obrežje, in trenutek potem je mehka roka prijela mojo, na kar me je vodnica vedla na suho. Ko sem bil na obrežju, sem še vedno držal dekletovo roko in jo vlekel proti sebi.

»Vi se ne smete povrniti,« sem ji šepetal. »Midva bova skrbela za vas. Ne smete se vrniti na tisti kraj!«

»Pustite me!« je odvrnila. »Ko sem vas nekoč prosila, da bi me odvedli od njega, ste mi govorili o policijski zaščiti; da, tak je bil vaš odgovor, policijska zaščita! Vi bi dovolili, da bi me zaklenili, vtaknili v ječo — in me prisilili, da ga izdam! Zakaj, Cemu?« Izvila se mi je iz rok. »Kako malo me razumete. Nič ne de! Morda me boste nekega dne razumeli. Torej, ko bo bila ura!« Odšla je. Slišal sem hreščanje čolna in šum z drogom vzvalovljene vode. Čedaje slabotnejše je postajalo.

»Kaj je njena skrivnost?« je zamrmral Smith zraven mene. »Zakaj se drži tega nestvora?« Daljno šumljanje je docela zamrlo. Ne-ka ura je jela biti; udarila je pol. Tisti mah sem potegnil robec z očmi, istotako tudi Smith.

(Nadaljevanje)